

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Riihimäen kaupunki pitää kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kehittämistä lähtökohtaisesti kannatettavana. Kielitaito on keskeinen edellytys työllistymiselle, osallisuudelle ja sujuvalle arjelle suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaupunki katsoo kuitenkin, että esityksessä painottuvat liiaksi koulutusten nopeuttaminen ja työelämälähtöisyys kotoutujien yksilöllisten tarpeiden kustannuksella. Kotoutujien lähtötasot vaihtelevat merkittävästi, eikä esitetty malli riittävästi turvaa pidempikestoista ja joustavaa tukea heikommassa asemassa oleville ryhmille.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Riihimäen kaupunki suhtautuu kriittisesti kotoutumisen edistämiseen kohdistuviin rahoitussäästöihin. Säästöjen kohdistaminen samanaikaisesti, kun kunnille osoitetaan lisää tehtäviä ja velvoitteita, heikentää kuntien tosiasiallisia mahdollisuuksia järjestää vaikuttavia kotoutumispalveluja. Riittämätön rahoitus lisää riskiä palvelujen laadun heikkenemisestä, henkilöstön kuormittumisesta ja alueellisen eriarvoisuuden kasvusta. Kaupunki katsoo, että kotoutumisen edistäminen edellyttää pitkäjänteistä ja ennakoitavaa rahoitusta.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Riihimäen kaupunki pitää selkeitä tavoitteita kotoutumisen edistämisessä perusteltuina. Velvoittavuuden lisääminen ei kuitenkaan yksin takaa kotoutumisen onnistumista. Kotoutuminen on vuorovaikutteinen prosessi, joka edellyttää sekä yksilön sitoutumista että toimivaa ja riittävästi resursoitua palvelujärjestelmää. Esityksessä korostuu yksilön vastuu ilman, että palvelujärjestelmän edellytyksiä vastata kasvaviin vaatimuksiin vahvistetaan riittävästi. Tämä voi heikentää kotoutumisen tosiasiallista vaikuttavuutta.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Alkuvaiheen palveluprosessin sujuvoittaminen ja varhaisen tuen vahvistaminen ovat kannatettavia tavoitteita. Riihimäen kaupungin näkemyksen mukaan esitetyt muutokset lisäävät kuitenkin kuntien vastuuta ilman riittävästi selkeyttä työnjakoon ja resursointiin. Alkuvaiheen palvelut edellyttävät

riittävää aikaa, osaavaa henkilöstöä ja toimivaa monialaista yhteistyötä. Ilman näitä vaarana on, että palveluprosessit nopeutuvat hallinnollisesti, mutta heikkenevät sisällöllisesti.

Muut huomiot

Riihimäen kaupunki korostaa, että onnistunut kotoutuminen on koko yhteiskunnan etu ja edellyttää valtion ja kuntien välistä aitoa kumppanuutta. Esityksen valmistelussa ja toimeenpanossa tulee varmistaa, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä. Lisäksi uudistuksen vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti ja olla valmius tehdä korjaavia muutoksia, mikäli tavoitteet eivät toteudu käytännössä.

Riihimäen kaupunki suhtautuu kriittisesti hallituksen esitykseen kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Kaupunki tunnistaa esityksen tavoitteet työperusteisen maahanmuuton edistämisestä ja kotoutumisen tehostamisesta, mutta katsoo, että esitys kokonaisuutena heikentää kotoutumisen edellytyksiä erityisesti kunnissa, joissa palvelujärjestelmän kantokyky on jo ennestään koetuksella.

Esityksessä painotetaan kotoutumisen nopeuttamista ja yksilön omaa vastuuta, mutta samalla kuntien vastuita ja tehtäviä lisätään ilman riittäviä ja pitkäjänteisiä resursseja. Riihimäen kaupungin näkemyksen mukaan esitys siirtää merkittävän osan valtion vastuista kunnille, mikä vaarantaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja laadun. Erityisesti kotoutumiskoulutuksen, ohjauksen ja monialaisen tuen järjestäminen edellyttää riittävää rahoitusta, osaavaa henkilöstöä ja toimivia yhteistyörakenteita, joita esitys ei turvaa.

Kaupunki pitää ongelmallisena myös sitä, että esityksessä korostuu työllistymisen ensisijaisuus kotoutumisen mittarina. Työllistyminen on keskeinen osa kotoutumista, mutta se ei yksin riitä. Riihimäen kaupungin kokemuksen mukaan kielitaidon oppiminen, sosiaalinen osallisuus ja riittävät perustaidot ovat edellytyksiä kestäväälle työllistymiselle. Esityksessä ei huomioida riittävästi haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, kuten luku- ja kirjoitustaidottomia, perheellisiä tai terveydellisistä syistä rajoittuneita henkilöitä, joiden kotoutuminen vaatii pidempikestoista ja yksilöllisempää tukea.

Lisäksi Riihimäen kaupunki katsoo, että esityksen vaikutusarviot ovat puutteellisia. Erityisesti kuntataloudelliset vaikutukset sekä vaikutukset sosiaali- ja terveyspalveluihin ja varhaiskasvatukseen on arvioitu riittämättömästi. Kunnille syntyvät lisäkustannukset voivat pitkällä aikavälillä heikentää peruspalvelujen järjestämisedellytyksiä ja lisätä alueellista eriarvoisuutta.

Riihimäen kaupunki korostaa, että onnistunut kotoutuminen on koko yhteiskunnan etu ja edellyttää riittävää valtion ohjausta, rahoitusta ja kuntien kanssa tehtävää aitoa kumppanuutta. Kaupunki katsoo, että hallituksen esitystä tulee valmistella uudelleen siten, että kuntien tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä turvataan ja kotoutumisen kokonaisvaltainen luonne tunnustetaan.

